

Studiu privind potențialul turistic al
localităților timișene Vălcani, Dudeștii
Vechi, Beba Veche și Sânnicolau Mare

Studiu privind potențialul turistic al localităților timišene Vălcani, Dudeștii Vechi, Beba Veche și Sânnicolau Mare

Potențialul turistic:

În opinia unor autori (Cândea și Simon, 2006; Cocean, Deszi, 2009) *potențialul turistic* (grupând componentele atractive naturale și antropice) este sinonim *ofertei turistice primare sau potențiale a unui teritoriu*, iar împreună cu echipamentul de producție al serviciilor turistice (structurile de primire, alimentație, agrement-divertisment) și infrastructura generală și cu specific turistic, respectiv calitatea, varietatea și condițiile de comercializare a produsului turistic, forța de muncă, ospitalitatea, obiceiurile *formează oferta turistică reală (efectivă) sau patrimoniul turistic*.

Patrimoniul turistic:

Înainte de a prezenta succint și clasifica resursele turistice ale celor patru localități vizate de acest studiu, dorim să facem o scurtă încadrare geografico-istorică a acestora, pentru a înțelege contextul în care cele patru localități au fost întemeiate și s-au dezvoltat.

Veche provincie a Imperiului Habsburgic, Banatul istoric însuma o suprafață de aproximativ 28 526 km². Acesta cuprindea teritorii situate în prezent în România, Serbia și Ungaria, teritorii delimitate de râurile Mureș la nord, Tisa la vest, fluviul Dunărea la sud și Munții Carpați la est. Evenimentele istorice au schimbat destinul acestui spațiu împărțindu-l în 1919 între cele trei state, României revenindu-i cea mai mare parte a Banatului (o suprafață de 18 966 km², adică aproximativ 2/3 din total) și sunt vizibile pe tot teritoriul său urme ale trecutului ca provincie habsburgică. În forma sa actuală, Banatul este compus din ceea ce numim Banatul montan și Banatul de câmpie, și se întinde pe suprafața județelor Timiș, Caraș-Severin, Arad (parțial) și Hunedoara (parțial). Arealul studiat se regăsește în județul Timiș, care însumează o suprafață de 8637 km² (2010).

Contextul istoric, amplasarea geografică, resursele naturale bogate și contextul economic au atras încă din cele mai vechi timpuri populații din diferite zone ale Europei, care s-au stabilit aici. Cele mai importante pentru evoluția sa ulterioară au fost populațiile aduse

din Imperiu începând cu secolul al XVIII-lea. Drept urmare a colonizărilor succesive din secolul al XVIII-lea, precum și a migrațiilor economice ale secolelor XIX-XX, componența regiunii este astăzi, din punct de vedere etnic, foarte diversă. Aici trăiesc români, sârbi, maghiari, germani, bulgari, evrei, cehi (boemi), slovaci, romi, carașoveni, aromâni, ucrainieni. În timp, s-a creat aici un melanj de populații diferite care au conviețuit pașnic și care au dezvoltat un mod de viață specific, prin schimburi culturale permanente, prin însușirea unor obiceiuri și tradiții specifice celorlalte grupuri, Banatul devenind asemeni unei Europe în miniatură.

Această multiculturalitate etnică, confesională și lingvistică se poate regăsi și astăzi, iar studiul de față va sublinia această trăsătură definitorie pentru zonă, prin evidențierea elementelor de patrimoniu istoric și cultural ce se găsesc pe raza celor trei comune și a orașului Sânnicolau Mare.

Data: 28.02.2022

Persoană de contact: Alexandra Paula Irimia
Expert turistic
Tel: +40 742 112 174
E-mail: contact@timisoaratourguide.com

Introducere.....	1
1. Încadrare geografică și referințe istorice importante în evoluția localităților Vălcani, Dudeștii Vechi, Beba Veche și Sânnicolau Mare.....	4
2. Resursele turistice ale celor patru localități.....	7
2.1 Obiective naturale.....	7
2.2 Resurse antropice în Vălcani, Dudeștii Vechi, Beba Veche și Sânnicolau Mare.....	8
2.2.1. Obiective turistice (patrimoniul construit).....	8
Situri arheologice.....	8
Obiective religioase cu funcție de practicare a cultului religios.....	10
Obiective culturale.....	17
Resurse turistice cu valoare etnografică.....	21
Școli.....	21
Obiective tehnice și industriale.....	22
Sedii de instituții.....	23
Monumente și plăci comemorative.....	24
Monumente.....	24
Statui și busturi.....	25
Plăci comemorative.....	28
2.2.2. Patrimoniul imaterial.....	28
2.2.2.1. Personalități ale locului.....	28
2.2.2.2. Tradiții și obiceiuri.....	29
2.2.2.3. Evenimente.....	30
3. Tipuri și forme de turism practicate.....	36
Rute sugerate pentru a putea fi organizate în colaborare.....	36
4. Infrastructura turistică specifică.....	37
4.1 Infrastructura de acces.....	37
4.2. Infrastructura de cazare din Vălcani, Dudeștii Vechi, Beba Veche și Sânnicolau Mare...38	
4.3. Unități de alimentație publică.....	40
Calendar de evenimente.....	45
Concluzii.....	47
Bibliografie.....	48

1. Încadrare geografică și referințe istorice importante în evoluția localităților Vălcani, Dudeștii Vechi, Beba Veche și Sânnicolau Mare

Cele patru localități sunt așezate în Câmpia de Vest, într-un sector jos, reprezentat de Câmpia Arancăi, un râu cu multe ramificații. Râul Aranca izvorăște din Câmpia Vingăi, aproape de albia Mureșului, între localitățile Felnac la est și Sânpetru German la vest. Pe teritoriul țării noastre străbate o distanță de 108 km, drenând o suprafață de 1016 km². Panta albiei este însă foarte mică, aproape de orizontală, drept pentru care cursul râului este foarte sinuos, cu multe meandre, despletiri și brațe părăsite. Cursul Arancăi a fost racordat la o amplă rețea de diguri și canale construite în scop de desecare și eliminare a excesului de apă de la suprafața solului. Geneza acestui râu este legată de modificările de curs ale Mureșului în ultimii 10.000 ani. Albia actuală a Arancăi reprezintă, de fapt un curs vechi, părăsit al acestuia.

Mlaștina existentă în trecut, precum și inundațiile suferite de locuitorii acestui areal au determinat reșezarea vetrelor satelor, precum și conturarea infrastructurii. Se observă drumul șerpuit care leagă Dudeștii Vechi de Beba Veche. Localnicii din Beba Veche povestesc legenda conform căreia acest drum a fost „proiectat” mergând în urma unui măgar care calca doar pe terenul neinundabil.

Vălcani

Primele date despre Valcani apar în documente din 1256, când se numea Kyuolkan, fiind locuită de blachi (vlahi/români) și biseni (probabil pecenegi). A fost mai întâi deținut de familia Csanád, urmașii celui ce a dat numele Cenadului și s-a războit cu voievodul Glad. Drumul ce traversează hotarul localității, numit „drumul militarilor”, lega cetatea Cenadului cu Beba Veche și Comloșul Mare, trecând prin Vălcani.

Domeniul a ajuns mai apoi în anul 1647 în timpul administrației otomane în proprietatea unui anume János Horváth-Kissevics. După preluarea de către habsburgi a provinciei în 1717, satul a devenit proprietatea Imperiului Habsburgic. După anexarea Banatului de către Ungaria, moșia a fost vândută familiei Batthyány, care o vinde apoi baronului Simeon Sinna, urmat de Ludovic Schwartz, Arthur și Carol Lederer, doamna Rezsö Weiler, Dr. Samuil Doja, Keleti Adolf, doamna Oszkar Echard și Ioan Korek. Proprietățile mari de pământ au fost divizate prin reforma din 1919-1920, apoi în 1945, localnicii fiind pe rând împrăștiți.

Populația Vălcaniului a fost inițial exclusiv românească, iar în anul 1892 s-au așezat aici locuitori maghiari veniți de pe teritoriul Ungariei, de la Makó, acestea fiind și astăzi principalele grupuri etnice conlocuitoare în comună.

Din denumirile pământului comunei „râțul cu țipari” și „râțul lui Petak” reiese că pe timpuri locul unde este așezată localitatea Vălcani era mlăștinos (rât= șes de-a lungul unei ape curgătoare, pe care crește iarbă pentru cosit sau pentru pășunat), lucru ce este dovedit de un sigiliu din anul 1863 al parohiei Vălcani, pe care se găsește un porc înconjurat de trestie. După afirmațiile bătrânilor, numele satului vine de la „Valea Câinelui”, întrucât mult timp unde este așezată localitatea a fost teren de pășunat, unde turmele de oi ale ciobanilor băștinași pășteau, fiind păzite de câini.

Comuna Vălcani a fost înființată pentru prima dată în anul 1877 și a funcționat ca unitate administrativă până în 1968. După reforma administrativ-teritorială, odată cu apariția din nou a județelor, comuna a fost desființată, fiind atașată pe lângă comuna Dudeștii Vechi. În urma unui referendum local organizat în 2004, comuna Vălcani a fost reînființată, formată dintr-un singur sat.

Dudeștii Vechi

Comuna Dudeștii Vechi este situată în nord-vestul județului Timiș, în partea central-vestică a Câmpiei Arancăi. Are în componența sa următoarele sate: Dudeștii Vechi, Cheglevici și Colonia Bulgară.

Din documentele ungare reiese că, pe vremea regelui ungar Ștefan cel Sfânt (997–1038), în această zonă au fost colonizate 60 de familii de pecenegi (numiți în latinește bissenii sau bessenii), împreună cu slugile lor. Acești pecenegi erau o populație de neam turcic, nomazi, primitivi, războinici și păgâni. Ei au fost colonizați în mai multe locuri din regatul ungar, sedentarizați și creștinați treptat. În schimbul serviciului militar pe care erau obligați să-l presteze regelui ungar au primit anumite privilegii. De la numele pecenegilor se trage de altfel și numele istoric al acestei localități. Prima atestare documentară datează din anul 1213 sub forma „Terra Castri Bossene”. În anul 1230 localitatea este pomenită sub numele de Besseneu, iar în anul 1232 sub numele de „Meta Bisenorum”. Localitatea ținea de Cetatea Cenadului, fapt care i-a adus mai multe privilegii, întărite ulterior de regele Sigismund al Ungariei, Bessenova fiind socotită pe atunci un adevărat „cuib de nemeși”, adică de nobili maghiari cu rang mic și mijlociu. De altfel, există documente mai târzii, din anul 1647, în care sunt amintite numele unor asemenea familii nobiliare care au deținut în posesie așezarea, cum au fost cele ale lui Petre Szél și Gáspár Tar sau ale lui Ștefan Dóry ori Andrei Török.

După ocupația otomană, localitatea a decăzut foarte mult, rămânând foarte puțini oameni. Pe o hartă din 1715, localitatea este menționată sub numele de „Bessenyo”ca așezare cu biserică și kulă, dar pe harta lui Florimund Mercy din 1723 locul este trecut ca și așezare pustie.

În primăvara anului 1738, cei aproximativ 2000 de bulgari pavlicheni refugiați în Oltenia, fugind din calea otomanilor, s-au stabilit la Beșenova, prin mijlocirea Episcopului Nicola Stanislávič. Coloniștii bulgari de religie catolică au găsit aici o așezare părăsită, cu o kulă din blocuri de piatră dărăpănată. Ei au refolosit materialul la construirea actualei biserici (între 1801–1804) punând blocurile de piatră la fundația bisericii și întemeiând o nouă comunitate. Această comunitate încă mai vorbește un dialect arhaic, bulgara pavlichiană și care utilizează un alfabet latin, nu chirilic, propriu limbilor slave din Balcani. În 1968, comuna primește numele de Dudeștii Vechi, în limba bulgară – Star Bîsnov.

Beba Veche

Așezată în cel mai vestic punct al țării, numit Triplex Confinium, unde se întâlnesc granițele României cu cele ale Ungariei și Serbiei, comuna Beba Veche are în componența sa următoarele sate: Beba Veche, Cherestur și Pordeanu.

Localitatea, după cum îi spune și numele, este una din cele mai vechi așezări de pe tot cuprinsul Banatului. Judecând după tumulii descoperiți pe teritoriul localității, se poate spune că datează cel puțin de pe vremea agatârșilor (sec. VI î.Hr). La venirea maghiarilor, aceștia i-au dat numele Óbéba, adică Beba Veche. Istoricul Nicolae Ilieșiu susține că până în secolul V, se numea Vitoliu, după numele ducelui roman Viteliu.

Prima atestare documentară datează din 1247, în timpul domniei regelui Bela IV, într-o cronică în care apare cu numele Óbéba. La 1330, localitatea este distrusă de turci, după care urmează o perioadă de vreo două sute de ani în care nu se mai cunosc date despre Beba. După instaurarea stăpânirii austriece în Banat, se pare că Beba Veche nu mai era locuită, pentru că pe harta lui Mercy din 1723-1725, Beba nu mai apare menționată. La scurt timp după, aceasta a început să fie repopulată cu români ortodocși de peste Mureș, fugiți din calea iobăgiei maghiare. Localitatea este reedificată începând cu anul 1760, în timpul celei de-a doua perioade de colonizare a Banatului, cunoscută sub numele de "colonizarea tereziană", după numele împărătesei Maria Tereza. Până în 1779 sosesc la Beba circa 300 de familii de șvabi, ca urmare a programului de colonizare, dar concomitent se așează aici și români și maghiari.

În 1781, în timpul împărătesei Maria Tereza, s-au vândut mai multe domenii ale statului, printre care și Beba, cumpărată de Conte, ulterior Episcopul Ignác Batthyány al Ardealului, de a cărui nume se leagă și faimoasa bibliotecă Batthyaneum din Alba Iulia. Moșia lui de la Beba includea și Oroszlamos (dincolo de frontiera de azi), Vălcani, Cherestur și Cociorhat.

În urma primului război mondial, zona a fost disputată de cele trei țări și, pentru o vreme, statutul graniței a fost neclar, iar pretențiile teritoriale ale României nu au fost îndeplinite. A avut, însă, loc în 24 noiembrie 1923 o rectificare a liniei de demarcație inițiale, prin care România și Regatul Sârb au făcut un schimb teritorial. România se angaja să cedeze comunele Pardany, Modoș, Surgan, Crivobara și Nagy Gaj, în timp ce Regatul Serbiei ceda României Beba Veche, Pusta-Kerestur, Ciorda, Iamul și orașul Jimbolia. Astfel, Beba Veche s-a aflat sub administrație sârbească din 25 martie 1921 și până în 10 aprilie 1924, dată la care Beba Veche a intrat oficial în componența statului român.

Sânnicolau Mare

Sânnicolau Mare este cel mai vestic oraș din România, fiind și al treilea oraș ca mărime din județ, după Timișoara și Lugoj. Este atestat documentar în anul 1247, în „Diplomele privilegiate regale”, însă existența lui vine din timpuri mult mai vechi. Este un oraș de graniță, situat la 6 km de frontiera cu Ungaria și 24 km de frontiera cu Serbia, pe cursul neregularizat al râului Mureș.

În epocile paleolitic, neolitic, bronzului și fierului, localitatea era o simplă așezare, cu câteva case în zona Seliște. În perioada dacilor și romanilor localitatea a făcut parte din cetatea și orașul Morisena, care a îndeplinit rolul de centru administrativ al Banatului. La Morisena a fost reședința lui Attila, capitala principilor Glad, Claudius și Ahtum. Existența acestei localități se datorează faptului că era un avanpost de apărare al cetății, având la sud râul Aranca, lacul Galațca și mlaștinile create de Aranca, iar la nord spre Cenad era pădurea Zăbrani. Între anii 907-1025, localitatea s-a dezvoltat teritorial spre partea de nord, prin noi construcții civile și administrative. În diplomele regale din 1217 și 1256, localitatea este menționată cu numele de Sân-Nicolau, după numele mănăstirii de aici care avea hramul „Sf. Nicolae”. Începând cu anii 1241, cetatea și localitatea trec sub ocupație unghurească, aici stabilindu-se un centru administrativ pentru zona Banatului. După trecerea popoarelor migratoare de tătari, mongoli și cumani între anii 1300-1551, cetatea Cenadului își mută o parte din atribuțiile sale în localitatea Sânnicolau Mare, care devine astfel cetate. După anul 1552, odată cu ocuparea Banatului de către otomani, aceștia își mută reședința de prefecură în cetatea Cenadului, cu o garnizoană în localitate, unde aveau și o școală de ieniceri. După trecerea Banatului sub administrație habsburgică, a fost descoperit aici (în 1799) un tezaur medieval timpuriu, compus din 23 de obiecte din aur, expus în prezent la Viena. În tot acest timp a cunoscut o deosebită evoluție economică, demografică și urbanistică. Localitatea a fost colonizată cu germani (șvabi), populație menită să contribuie la dezvoltarea economică a provinciei și

la promovarea confesiunii romano-catolice. S-a dezvoltat, astfel, și localitatea Sânnicolau German, încorporată mai târziu în oraș.

2. Resursele turistice ale celor patru localități

Potențialul turistic se referă la 2 mari categorii de resurse turistice: naturale, respectiv antropice.

2.1 Obiective naturale

Privită în ansamblu, Câmpia Arancăi are un aspect monoton, de câmpie joasă, cu interfluvii largi și drepte, întrerupte, în unele locuri, de movile înălțate, în medie, cu 2 – 3 m deasupra nivelului general al câmpiei. Cele mai mari altitudini (circa 82 – 83 m) sunt atinse la nivelul „movilelor”, a căror origine este, fie antropică (tumuli neolitici), fie structurală (prezența în subsol a unor „sâmburi” de argile nisipoase mai tari, sau „umflări” locale ale argilei, datorate unui nivel freatic local mai ridicat).

2.2. Resurse antropice în Vălcani, Dudeștii Vechi, Beba Veche și Sânnicolau Mare

2.2.1. Obiective turistice (patrimoniul construit)

Numărul de situri declarate monumente în cele patru localități, conform Listei Monumentelor Istorice 2010 – Județul Timiș este de 13. În urma cercetării din teren realizată în luna ianuarie 2022, revenim asupra acestui număr, reducându-l la 11. Aceasta întrucât monumentul „casă” din Beba Veche având numărul TM-II-m-B-06184, datând din anul 1900 și localizat la nr.307, a fost demolat. Situație similară în Dudeștii Vechi cu „casa” monument TM-II-m-B-06223, datând din anii 1800, localizată la nr.882. Acestea cuprind atât situri ale unor așezări din epoca bronzului, epoca romană, medievală sau monumente laice și ecleziastice din secolele XVIII – XX. În cele ce urmează vom face gruparea acestora în categorii de obiective, incluzând o amplă descriere și realizând o concluzie în ceea ce privește valorificarea acestora din punct de vedere turistic.

Categoriile de obiective:

- **Situri arheologice**

Apariția tumulilor (motive de pământ) în Europa este legată de migrația indo-europeană, constituind în fapt o nouă modă în ceea ce privește ritul și ritualul funerar. Această tendință poate fi considerată unul dintre elementele care duc la crearea Europei antice așa cum o cunoaștem acum. Teritoriul actual al României nu duce lipsă de acest tip de descoperiri. La nivelul județului Timiș, motivele de pământ, purtând diferite denumiri – **gomilă, moghilă, movilă, dîmb, huncă, hûgel, berg** – constituie o categorie aparte a patrimoniului arheologic fiind localizate cu precădere în partea de vest a județului. Motivele de pământ constituie o categorie a patrimoniului arheologic care conține informații esențiale privind cultura materială și spirituală a comunităților umane ce au locuit Banatul de-a lungul vremii. În arealul studiat, au fost identificate în ultimul secol un număr considerabil de astfel de motive, aici referindu-ne doar la conținutul câtorva dintre ele.

Vălcani

Pe lângă albia canalului Aranca, lângă cantonul CFR s-au găsit 7 unelte de piatră masivă în formă de vișeu, predate Institutului Etnografic din Cluj.

În situl Vălcani-Vamă, între vatra satului Vălcani și punctul de trecere a frontierei (partea dreaptă a drumului 59F) s-a indentificat o necropolă de înhumație foarte importantă, care cuprinde 199 de morminte de călăreți maghiari (sec.X-XI) și 30 de morminte avare (sec.VII-VIII).

Dudeștii Vechi

a) La 1 km sud de Dudeștii Vechi, în stânga șoselei și căii ferate Dudeștii Vechi –Vălcani, se află movila de pământ numită azi „Movila Tătraneanu”. Aici a fost dezvelit un schelet de femeie cu podoabe, dar și piese de armament (scut,lance), ca și o cantitate mare de ceramică ce datează din perioada migrațiilor.

b) La 7,5 km sud de localitate în hotar cu Teremia Mică, se află o movilă de pământ în care a dezvelit un mormânt de călăreț din perioada migrațiilor și un mormânt de copil.

c) În movila Bukova III, amplasată pe drumul dintre Dudeștii Vechi și Sânnicolau Mare, s-a găsit un mormânt de inhumație care, alături de schelet, conținea și arme, piese de

harnașament și părți de schelet de cal . Mormântul datează de la sfârșitul mileniului I e.n. Tot de aici provine și material ceramic neolitic aparținând culturilor Tisa și Criș.

d)În punctul „Izlaz” a fost surprinsă o stațiune aparținând culturii Starčevo–Criș, iar în Pusta Bukovei, la nord de un braț al Văii Aranca, a fost semnalat un tell, numit „Movila Mare”, în care s-au găsit șapte idoli, o amuletă, șase lustruitoare și 84 de vase aparținând culturii Starčevo–Criș, Vinča, Tisa, Tiszapolgar.

e) În situl arheologic de la Cociohat, aflat la aprox. 15 km vest de comuna Dudeștii Vechi, pe teritoriul agricol al Fermei nr. 3 (Cociohat) au fost identificate și cercetate complexe aparținând, majoritatea, epocii bronzului (cultura Mureș), iar restul epocii medievale (sec. XI-XIII). În antichitate zona era mlăștinoasă, predispusă inundațiilor, prin urmare, materialul arheologic găsit este dominat de prezența oaselor de pește și a cochiliilor albesidifii de scoici, probabil parte din hrana curentă a oamenilor preistorici. Culegerea sezonieră a scoicilor pentru consum a fost relevată și de depozitarea exclusivă a cochiliilor în câteva gropi menajere, probabil deșeuri rămase în urma unui „festin colectiv” (una din gropi adăpostea peste 140 kg de cochilii). La curățarea și spălarea materialului dintr-o asemenea „groapă cu scoici”, în pământul acumulat în cochilii s-a identificat o cantitate apreciabilă de boabe arse de grâu. Analiza acestora au arătat că în epocile străvechi, în zona aceasta mlăștinoasă și plină de bălți, se cultiva pe grinduri *triticum spelta*, un tip de grâu primitiv, cu bob neuniform pe spic, dar în ciuda productivității scăzute, foarte hrănitor și ușor de cultivat. Această descoperire, precum și identificarea unei cantități importante de oase de animale domestice (mai ales vite și ovi-caprine) arată că se trăia bine în zonele de mlaștină, clima blândă, precum și vegetația abundentă fiind exploatate de comunitățile umane ale epocii bronzului și mai târziu a evului mediu.

Sânnicolau Mare

TM-I-s-B-06083 – Așezare - „Viile” la 500 m E de localitate. Dată: mil. II a. Chr., Epoca bronzului

TM-I-s-B-06084 – Așezare romană – „La Fabrica de cărămizi”, la 1,5 km SE de localitate. Dată: sec. II-III p. Chr., Epoca romană

TM-I-s-B-06085 – Așezare medievală – „Seliște”, la 1 km E de localitate. Dată: sec. II-III p. Chr., Epoca modernă

Obiective religioase cu funcție de practicare a cultului religios:

1. Biserica Ortodoxă Română din Vălcani

După ce vechiul loc de închinare al credincioșilor ortodocși din Vălcani, zidit pe locul „Râțul lui Petac”, s-a deteriorat din cauza inundațiilor, între 1789-1799 localnicii au ridicat o nouă biserică în inima satului. Biserica a fost construită în stil bizantin de către un meșter necunoscut. În al doilea război mondial, în turnul bisericii a fost instalat un post de observator și un cuib de mitralieră al armatelor germane în retragere. Acesta fiind descoperit de către trupele rusești care înaintau dinspre sud-vest, turnul a fost lovit de un obuz, care a cauzat serioase pagube întregii biserici. În timpul renovărilor la turn, în boldul crucii s-au găsit trei documente din anul 1874 și unul din 1908, învelite într-o piele, pe care erau scrise numele donatorilor care au contribuit la reparațiile din acei ani. Acestea se păstrează și astăzi în boldul crucii.

Contact:

Adresă: Strada Principală, nr.221

Tel: +40 726 785 910

2. Biserica Romano-Catolică din Vălcani

Listele decimelor papale atestă în 1334 existența unei parohii romano-catolice de sine stătătoare în Vălcani, dispărută în timpul stăpânirii otomane. Actuala biserică a fost construită în 1904 și este închinată Sfintei Fecioare, credincioșii fiind, în principal, maghiari și germani. Construcție modestă la exterior, biserica este decorată cu mobilier neo-gotic, iar subsolul este prevăzut cu o criptă ce găzduiește două sarcofage frumoase, din marmură albă, aparținând familiilor Freiburger și Weiler.

Contact:

Adresă: Strada Principală, nr.892

Tel: +40 256384124

3. Biserica Romano-Catolică din Beba Veche

Parohie catolică a existat la Beba Veche încă din evul mediu, aceasta dispărând, însă, în timpul stăpânirii otomane. După eliberarea Banatului, Beba Veche a fost una dintre primele localități colonizate cu populație maghiară la finele secolului al XVIII-lea. În acest context, episcopul Transilvaniei, Ignatius Batthyány, a achiziționat un domeniu la Beba Veche, contribuind, totodată, și la reînființarea parohiei catolice. Biserica a fost ridicată de către familia conților Batthyány în 1833 și are hramul Sfântul Nume al Mariei (12 septembrie). În jurul localității au existat mai multe predii, majoritatea dispărute astăzi, printre care unul numit Batthyányháza, în cinstea episcopului de al cărui nume se leagă renașterea vieții catolice din localitate. Episcopul Batthyány este cel care a editat pentru prima dată în epoca modernă opera teologico-filosofică „Deliberatio” a Sfântului Gerhard, primul episcop de Cenad.

Contact:

Adresă: Beba Veche, nr.200

Tel: +40 756353774

4. Biserica ortodoxă română din Beba Veche

Biserica ortodoxă din Beba Veche, având hramul Adormirea Maicii Domnului, a fost construită în 1779 și este clasată ca monument istoric de categoria A, sub numărul TM-II-m-A-06181. În partea de nord a altarului, în afara bisericii, se găsește o cruce de marmură roșie cu inscripție ce marchează locul de odihnă al primului preot al bisericii ortodoxe din Beba Veche. Clopotele au fost turnate în 1929 în atelierele faimosului meșter clopotar timișorean, Anton Novotny. Pe sfânta masă se găsesc obiecte de cult vechi, o cruce de argint și un potir de argint cu o inscripție ștersă de vreme din care se mai poate identifica anul 1773.

Contact:

Adresă: Beba Veche, nr.293

Tel: +40 724 302 343

5. Biserica Romano-Catolică din Dudeștii Vechi

Biserica romano-catolică, sfințită și consacrată în 1804, este cea de-a treia biserică construită de bulgarii pavlicheni așezați în localitate în anul 1738. Ea păstrează în interior caracteristici ale stilului baroc, deși decorația interioară a fost executată după prima decadă a secolului al XIX-lea. Altarul principal a fost făcut de meșteri din Budapesta, iar altarele laterale și amvonul au fost comandate în Tirol, fiind executate de cunoscutul meșter Ferdinand Stufflesser. Biserica este clasată ca monument istoric de categoria A, sub numărul TM-II-m-A-06222. În fața bisericii se află sculptura monumentală a Sfântului Ioan Nepomuk, devenit sfântul patron al Banatului în anul 1726.

Contact:

Adresă: Dudeștii Vechi, nr.257

Tel: +40 256384124

6. Biserica Ortodoxă Română din Sânnicolau Mare

Biserica Ortodoxă Română a fost construită între anii 1898-1903, după despărțirea comunității de credincioși de Ierarhia și Biserica Sârbă, ce a avut loc în anul 1900. Interiorul bisericii este împodobit de lucrări realizate de mari specialiști din domeniu, printre care pictorul Ioan Zaicu din Jimbolia, considerat ultima figură marcantă a artei bănățene de dinainte de război, și Jenö Spang, cunoscut aurar din Timișoara.

În curtea bisericii, se află placa memorială dedicată eroilor ortodocși români din localitate, morți în cele două războaie mondiale.

Contact:

Adresă: Sânnicolau Mare, Str.Calea lui Traian, nr.15

Telefon: +40 256370108

7. Biserica Romano-Catolică din Sânnicolau Mare

În urma inundațiilor din 1816, vechea biserică parohială romano-catolică a orașului a fost înlocuită în 1824, pe spezele contelui Alexander Nákó, de una nouă, spațioasă, construită în stil eclectic, având un plan basilical cu trei nave (una principală și două secundare). Biserica are hramul Sf.Tereza de Avila, icoana altarului principal având dimensiuni impozante. În plus, altarul principal este singurul din Banat prevăzut cu baldachin. În biserică se află o pictură de mai mici dimensiuni reprezentându-l pe Sf.Nicolae, a cărei autoare este contesta Berta Nákó.

Sub sanctuarul bisericii, contele Nákó a dispus amenajarea unei cripte, în care se odihnesc astăzi rămășițele pământești ale membrilor familiei Nákó, inclusiv ale părinților contelui, Kristóf Nákó și Sofia Szecsujaz Heldenfeldi, botezați după ritul ortodox.

Contact:

Adresă: Sânnicolau Mare, Piața 30 decembrie, nr.1

Tel: +40 256370551

8. Biserica Ortodoxă Sârbă din Sânnicolau Mare

Lăcașul de cult a fost construit în perioada 1783-1787, fiind cea mai veche biserică din oraș. Construit din cărămidă arsă, edificiul se remarcă prin formele elegante în stil baroc vienez, cu elemente macedo-române, și prin dimensiunea de catedrală. Biserica a fost ridicată de către credincioșii ortodocși din localitate - sârbi, români, greci, cu ajutorul familiei nobiliare locale Nákó, și a servit drept lăcaș de cult tuturor ortodocșilor până în 1893, când a avut loc despărțirea credincioșilor români de Ierarhia și Biserica Sârbă. Clădirea bisericii este clasificată ca monument istoric de categoria A, sub numărul TM-II-m-A-06286.

Contact:

Adresă: Sânnicolau Mare, Piața 1 Mai, nr.3

Tel: +40 766565938

9. Biserica Greco-Catolică din Sânnicolau Mare

Parohia greco-catolică din Sânnicolau Mare ia ființă în anul 1846, când patruzeci de familii de români au trecut la catolicism. Până la construirea și sfințirea bisericii, în anul 1902, credincioșii își aveau lăcașul de cult într-o casă apropiată de locul actual al bisericii. Biserica, al cărei Hram este Sfântul Mare Ierarh Nicolae, protectorul orașului, și-a continuat activitatea până în anul 1948, când cultul greco-catolic s-a unit cu cel ortodox, urmând ca în 1990, cele două confesiuni să se despartă din nou.

Contact:

Adresă: Str.9 Mai, nr.6

Tel: +40 766975505

E-mail: sergiusoica@gmail.com

- **Obiective culturale**

Muzee:

1. Muzeul Satului Vălcani

Camera-muzeu a localității Vălcani a fost amenajată în 2018 din dorința localnicilor de a reînvia tradițiile culturale din zonă. Aceștia au donat diverse exponate pentru colecția muzeală: de la țesături tradiționale, articole de îmbrăcăminte, la obiecte tipice gospodăriilor rurale din acest areal, unelte meșteșugărești și agricole întrebuintate la muncile câmpului. O vizită utilă pentru cine dorește să reconstituie viața rurală a secolelor XIX și XX. Muzeul satului Vălcani este găzduit într-una din camerele centrului multicultural din cadrul Primăriei Vălcani.

Contact:

Adresă: Comuna Vălcani, nr.222, în incinta centrului multicultural al Primăriei Vălcani

Persoană contact: Galu Adina

Orar de vizitare:

luni-vineri, între 8 și 16; nu este necesară programarea

2. Muzeul Etniei Bulgare din Dudeștii Vechi

Muzeul Etniei Bulgare din localitate este găzduit într-o clădire construită în anul 1871. Colecția cuprinde diverse exponate specifice zonei și etniei bulgare: impresionante artefacte arheologice descoperite în jurul comunei (morminte medievale, podoabe și ofrande, schelete animale, precum și rămășițe de hrană și unelte din perioada neolitică timpurie), obiecte de artă și etnografice (ceramică, unelte gospodărești, mobilier, țesături) și istorice (hărți, documente, cărți). În expoziție sunt prezentate și reconstituiri de interioare, precum și costumele populare ale bulgarilor bănățeni. În fața muzeului sunt expuse dispozitive de stingerea incendiilor din secolul trecut.

Contact:

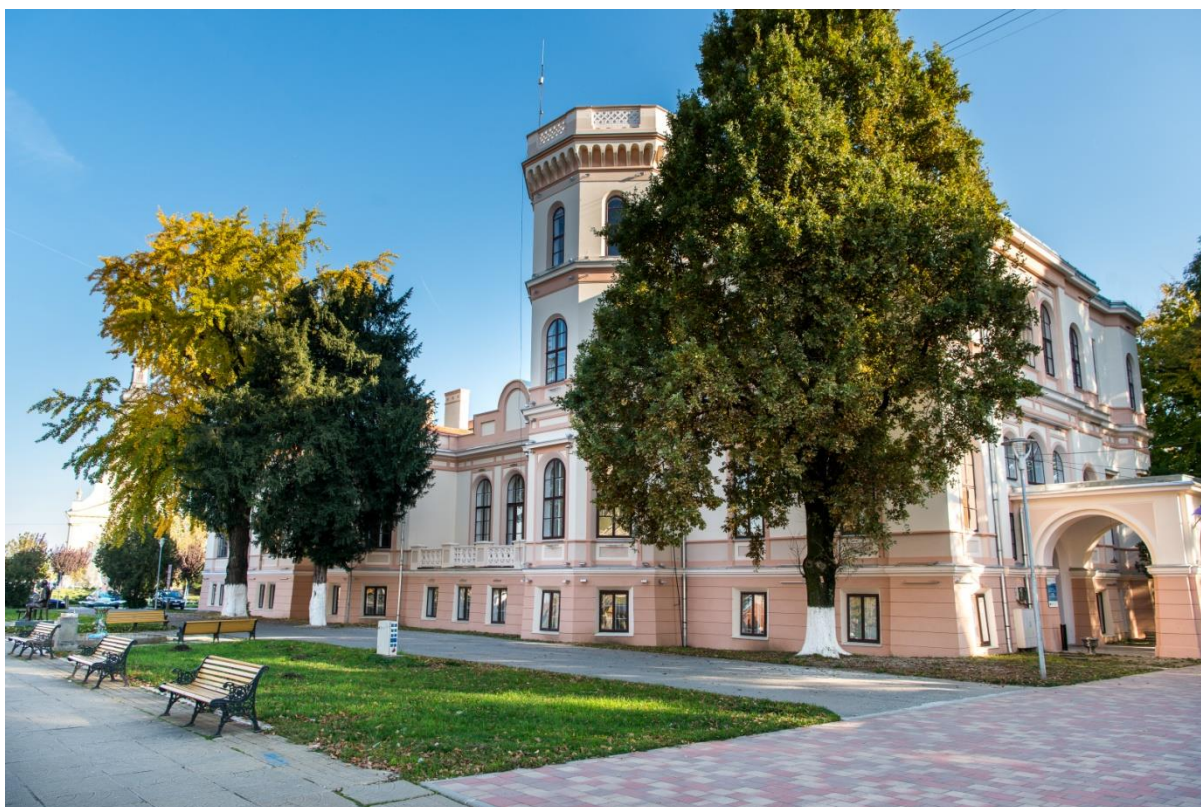
Adresă: Dudeștii Vechi, nr.236

Tel: +40 764460283

Persoană contact: Ioan Calapiș

3. Conacul Nákó

Conacul Nákó, situat în centrul oraşului Sânnicolau Mare, a fost construit în anul 1864 de contele Kálmán Nákó în stil neoclastic-istoricist, cu un turn romantic și creneluri pe partea nordică, după planurile arhitectului Miklós Ybl. Salonul de primire al oaspeţilor era împodobit cu obiecte de artă din argint, un giuvaer vechi german, sculpturi de bronz și dulapuri încrustate, picturi din secolul al XV-lea. În jurul castelului a fost realizat un parc cu arbori de esență rară. Castelul Nákó nu poate fi încadrat, din punct de vedere arhitectural, într-un singur stil, dar a preluat din elementele de stil ale barocului și influențele romantismului, dându-i construcției o anumită ținută menită să impresioneze, fiind tipică micilor castele situate la periferia Monarhiei Dualiste Austro-Ungare. La ora actuală, castelul găzduiește Casa de Cultură și Muzeul oraşului Sânnicolau Mare, precum și o cameră memorială Béla Bartók.

Contact:

Adresă: Str. Republicii, nr.10

Telefon: +40 256 370042

E-mail: casa_cultura@sannicolau-mare.ro

4. Muzeul oraşului Sânnicolau Mare

Muzeul oraşului Sânnicolau Mare, găzduit în Castelul Nákó din 1981, fostă reşedinţă nobiliară, este unul dintre elementele importante ale culturii locale. Muzeul adăposteşte expoziţia permanentă Béla Bartók, elemente de etnografie şi folclor local, precum şi o expoziţie cuprinzând descoperirile arheologice din zonă. Tot aici, o încăpere este dedicată Comorii din Sânnicolau Mare, care prezintă o replică a celei originale aflată la Muzeul de Istorie a Artei din Viena. Comoara sau Tezaurul din Sânnicolau Mare a fost descoperită în iulie 1799, de ţăranul sârb Neţa Vuin, în timp ce săpa în grădina casei sale, fiind compusă din 23 de vase din aur, având o greutate de peste 10 kg, originile ei făcând şi azi obiectul mai multor teorii.

Contact:

<http://muzeu-oras.blogspot.com/>

Adresă: Str. Republicii, nr.10

Telefon: +40 256 370042

E-mail: casa_cultura@sannicolau-mare.ro

Program: Luni-vineri: 8:00-16:00

5. Colecția Béla Bartók din Muzeul orașului Sânnicolau Mare

Cea mai importantă colecție a Muzeului îl are în centru pe compozitorul și pianistul Béla Bartók (1881 - 1945), născut în Sânnicolau Mare sub numele întreg Bartók Béla Viktor János. Expoziția prezintă, pe lângă imagini vechi și manuscrise originale privind viața și activitatea lui Bartók, și fonograful cu care acesta înregistra muzică folclorică. Béla Bartók a realizat cea mai mare culegere de melodii populare românești (cca. 4.000) dar și numeroase studii științifice de specialitate. Culegerea sa de muzică populară din Transilvania și Banat cuprinde 3379 de melodii românești, 774 maghiare, 21 sârbești și 7 bulgărești. În 1924, pentru „Suita de pian” Bartók primește Premiul Enescu. Regele Ferdinand I emite actul de decorare a lui cu ordinul Bene Merenti clasa I.

O placă memorială bilingvă, montată în 1970 pe zidul casei ridicate în locul modestei casei natale a lui Bartók, aflată pe strada Cerbului nr.3, amintește trecătorului despre bogata activitate a compozitorului, care „a contribuit la prietenia dintre poporul român și poporul maghiar”.

Contact:

Adresă: Str. Republicii, nr.10

Telefon: +40 256 370042

E-mail: casa_cultura@sannicolau-mare.ro

Resurse turistice cu valoare etnografică

1. Casa Căpăț din Sânnicolau Mare

Casa tipic bănățenească, datând din anul 1820, este clasată drept monument istoric de categoria B, sub numărul TM-II-m-B-06285. Casa are un inedit fronton din lemn, purtând decorațiuni specifice arhitecturii populare bănățene: cununa, inimi, aranjamente florale. Din păcate, aceste elemente sunt deteriorate și au căzut, probabil din cauza neglijenței proprietarilor casei.

Contact:

Adresă: Str.Simion Bărnuțiu, nr.35

Școli

1. Liceul Teoretic „Sfinții Kiril și Metodiu” din Dudeștii Vechi

Liceul teoretic „Sfinții Kiril și Metodiu” din Dudeștii Vechi este considerat cea mai veche școală bulgărească din afara granițelor Bulgariei. Conform tradiției, încă de la înființare, în anul 1745, în unitatea de învățământ se predă limba bulgară din clasa întâi până într-a XII-a, situație unică pe teritoriul României de azi.

Contact:

<https://liceulkirilsimetodii.wordpress.com/>

Adresă: Dudeștii Vechi, nr.253

Tel: +40 256384101

2. Școala gimnazială Nr.1 Theodor Bucureșcu

Clădirea Școlii gimnaziale nr.1, a fost construită în anul 1897, prin contribuția populației orașului. A avut ca destinație Sediul de plasă și apoi Sfat popular raional, iar din 1966 devine sediul Școlii gimnaziale nr.1. Este o clădire cu două etaje, cu încăperi și ferestre mari având un turn de observare, ce este al doilea ca mărime după Biserica catolică. Are elemente de factură eclectică și forme neoclasice cu stil neoromanoscentist.

Contact:

Adresă: Piața 1 Mai, nr.2

Telefon: +40 256370971

E-mail: scoalasm1@yahoo.com

3. Prima școală de agricultură din țară

Din dorința de a îmbunătăți nivelul de pregătire teoretică și practică a țăranimii iobage și, implicit, situația lor materială, nobilul Kristóf Nákó, unul dintre primii antreprenori agricoli ai comitatului Torontal, a fondat în 1799 la Sânnicolau Mare prima școală agricolă din România actuală. Aceasta și-a deschis porțile în 1801 și a funcționat până în 1848, urmând să fie redeschisă în 1863 sub numele de „Institutul Kristóf”. La Școala Agricolă, printre directorii căreia s-au numărat și János Bartók, bunicul lui Béla Bartók, iar mai târziu, chiar și tatăl marelui compozitor, educația era gratuită, rechizitele școlare erau subvenționate și se asigura cămin pentru elevii de diverse etnii. În 2012, veche Școală Agricolă a devenit

Liceul Tehnologic „Cristofor Nákó”. Clădirea este clasificată ca monument istoric de categoria B, sub numărul TM-II-m-B-06284.

Contact:

Adresă: Str. Victor Babeș, nr.100

- **Obiective tehnice și industriale**

1. Podul vechi din Beba Veche

Intrarea în sat se face traversând unul din cele două poduri vechi de 300 de ani, numit și „Podul grâului”. Acesta este martorul importanței istorice și comerciale a micii așezări situate la capătul țării. Pe pod se transportau grânele spre Viena, Linz sau Graz și se spune că ștrudelele servite la mesele imperiale erau făcute din grâu de la Beba Veche.

Contact:

Adresă: DJ682 Beba Veche

2. Moara Prohaska din Sânnicolau Mare

În 1854 se construiește moara cu aburi Prohaska, care deservea întreaga zona și care producea și curent electric. Azi, în cadrul morii se găsește un restaurant.

Contact:

Adresă: Str. Timișoara, nr.4

- **Sedii de instituții**

1. Spitalul orășenesc Berta din Sânnicolau Mare

Istoria spitalului din Sânnicolau Mare este strâns legată de istoria familiei Nákó. Tot această familie a construit și spitalul, și anume prin contele Kálmán Nákó și soția sa Berta Nákó, născută Gyertjanffy. Faptul că fiul ei cel mare, János, murise devreme, la numai 40 de ani, că și fiica Malvina (1843-1856) murise de mică, a contribuit la hotărârea contesei de a construi un spital în localitate. Astfel, a lăsat prin testament bani pentru o fundație în numele ei pentru construirea spitalului. Construcția a fost realizată de soțul ei Kálmán, începând cu anul 1883. La momentul construcției, spitalul era foarte solid și modern, avea, de exemplu, la începutul sec.XX deja curent electric, livrat de moara Prohaska din apropiere. Cele trei clădiri sunt dispuse în jurul unui parc englez pătrat cu statuia Bertei în centru.

Contact:

Adresă: Str.Timișorii, nr.14

Telefon: +40 256371770

E-mail: spitalsannicolaumare@artelecom.net

- **Monumente și plăci comemorative**

Monumente

1. Monumentul Triplex Confinium (Beba Veche)

După intrarea în vigoare a Tratatului de la Trianon, precum și după încheierea negocierilor de corecție a granițelor, Beba Veche, localitate aflată în punctul vestic extrem al țării, a fost cedată României după trei ani de administrație sârbească. În vecinătatea localității se află astăzi Triplex Confinium (în latină „graniță triplă”), piatra de hotar ce marchează punctul de întâlnire a granițelor româno-maghiaro-sârbe. Monumentul este un obelisc de piatră cu trei laturi, fiecare purtând stema uneia din cele trei țări vecine. Nu degeaba se spune că la Beba Veche se aud cocoșii cântând din trei țări.

Granițele se deschid la Beba Veche o singură dată pe an, în ultima sâmbătă a lunii mai, prilej cu care locuitorii celor trei comune învecinate: Beba Veche (România), Majdan-Rabe (Serbia) și Kübekháza (Ungaria) organizează sărbătoarea Euroregiunii Dunăre-Criș-Mureș-Tisa, ce cuprinde o serie de activități culturale și competiții sportive, precum și întâlniri ale oficialităților române, sârbe și maghiare.

Contact:

Adresă: DJ682

Acces: anual, în ultima sâmbătă a lunii mai

2. Monumentul deportaților în Bărăgan (Dudeștii Vechi)

Contact:

Adresă: Dudeștii Vechi, în spatele bisericii romano-catolice

3. Monumentul eroilor din primul și al doilea război mondial (Dudeștii Vechi)

Contact:

Adresă: Dudeștii Vechi, în fața bisericii romano-catolice

4. Crucea „Americanilor” din Sânnicolau Mare

În fața Bisericii Ortodoxe Române se găsește crucea ridicată în 1907 din contribuțiile localnicilor emigrați în Statele Unite ale Americii, la South Saint Paul, Minnesota. Acest monument a devenit un adevărat obiectiv turistic pentru vizitatorii americani, descendenți ai sânmiclăușenilor plecați la începutul secolului al XX-lea, aflați într-o emoționantă călătorie la origini.

Contact:

Adresă: Str.Calea lui Traian, nr.15

Telefon: +40 256370108

Statui și busturi

1. Monumentul Dr.Téry Ödön (Beba Veche)

Dr.Téry Ödön (născut Edmund Rikker) este văzut de localnici drept cea mai importantă personalitate născută în Beba Veche (4 iulie 1856). Pasionat alpinist, drumeț și explorator ai Munților Tatra, Téry Ödön este considerat fondatorul mișcării turistice în Europa Centrală. An de an, cu ocazia zilei sale de naștere, o delegație din Ungaria vine la Beba Veche pentru a aduce un omagiu exploratorului la bustul ridicat acestuia de către Uniunea Iubitorilor Naturii din județul Csongrád în centrul comunei, în curtea bisericii Romano-Catolice.

Contact:

Adresă: DJ682 Beba Veche, în curtea Bisericii Romano-Catolice

2. Statuia Episcopului Nikola Stanislavich (Dudeștii Vechi)

Nikola Stanislavich (1694-1750), Episcop de Nicopole ad Hystrium (1725-1739) și Episcop de Cenad (1739-1750) a fost artizanul sosirii bulgarilor catolici din Valahia în Banat, la Beșenova Veche și Vinga. Trupul neînsuflit al Episcopului se odihnește în cripta Domului romano-catolic din Piața Unirii din Timișoara.

Contact:

Adresă: Dudeștii Vechi, vizavi de biserica romano-catolică

3. Bustul lui Mihai Eminescu (Sânnicolau Mare)

Bustul lui Mihai Eminescu, dezvelit pe 11 octombrie 1925, în fața gimnaziului condus de directorul Theodor Bucurescu, a fost primul monument ridicat în onoarea poetului în provinciile alipite după Marea Unire și al treilea din țară.

Bustul poetului a fost realizat de sculptorul I. Dimitriu Bârlad, din București, și turnat în bronz la Fabrica și turnătorie artistică V. Rășcanu, tot din București, și postat pe un soclu de granit, întregul monument având patru metri înălțime. Pentru realizarea acestuia, Theodor Bucurescu a inițiat în 1920 o colectă publică – deschisă chiar de el cu suma de 600 lei, bani reprezentând salariul său pe trei luni. Au donat bani și populația din 50 de sate și orașe, și CFR-ul, și unele bănci. La evenimentul de dezvelire – o serbare națională la care au participat peste 10.000 de oameni – au fost prezenți și Octavian Goga, membru al Academiei Române, Vasile Goldiș, președintele Asociației „Astra, din Sibiu, Ion Minulescu, director general în Ministerul Cultelor și Liviu Rebreanu, președintele Societății Scriitorilor Români. Programul a inclus, pe lângă dezvelirea monumentului, o slujbă de sfințire a acestuia, un program de cântece corale, apoi o întrecere între coruri, o tombolă literară și un banchet organizat pentru 1000 de persoane, în curtea Hotelului „Vulturul negru”. Bustul lui Mihai Eminescu este clasat ca monument de categoria B sub numărul TM-III-m-B-06324.

Contact:

Adresă: Str.Nistor Oprean, în fața Primăriei Sânnicolau Mare

4. Statuia „Sf.Ioan Nepomuk” (Sânnicolau Mare)

Consfințit în 1726 ca patron al Banatului, Sfântul Ioan Nepomuk este prezent în regiune printr-o serie de sculpturi monumentale din piatră, printre care și cea aflată în curtea bisericii romano-catolice de la Sânnicolau Mare. Monumentul a fost realizat de către un autor anonim, într-un atelier local, conform inscripției de pe cartușul decorativ, delimitat de frunze de acant, în anul 1757, la inițiativa lui Mátyás Oexel. Berar din Sânnicolau Mare, Oexel era atât de mândru de profesia lui, încât pe postamentul statuii refăcute a dispus sculptarea, pe lângă inițialele sale, a siluetei unui bărbat care ține în mâna dreaptă, ridicată, trei spice de orz, una din materiile prime ale meseriei sale. Valoarea statuii face ca aceasta să fie clasată ca monument istoric de categoria A, nr.TM-III-m-A-06323.

Contact:

Adresă: Sânnicolau Mare, Piața 30 decembrie, în curtea Bisericii Romano-Catolice

Tel: +40 256370551

5. Statuia Contelui Alexander Nákó (Sânnicolau Mare)

În piața din fața bisericii este amplasată statuia contelui Alexander Nákó de Sânnicolau Mare, operă a regretatului sculptor timișorean Aurel Gheorghe Ardelean. Pe postamentul statuii sunt gravate numele, anii nașterii și decesului, precum și monograma împodobită cu o coroană a familiei. Contețelul a fost modelat în vestimentația tipică secolului al XIX-lea, ținând într-o mână jobenul și în cealaltă bastonul. Plăcuțele multilingve amplasate în jurul statuii omagiază personalitatea lui Alexander Nákó.

Contact:

Adresă: Sânnicolau Mare, Piața 30 decembrie, în fața Bisericii Romano-Catolice

6. Monumentul Béla Bartók (Sânnicolau Mare)

Compoziția statuară Béla Bartók, creație a regretatului sculptor timișorean Peter Jecza, realizată mai întâi ca model de ghips în perioada comunistă, a fost turnată în bronz și expusă în spațiul public sânnicolăușean în 20 decembrie 1993. În fiecare an, în lunile martie și septembrie, drept omagiu adus renumitului compozitor, conducerea Societății Pro Bartók din Sânnicolau Mare, alături de cadrele didactice și studenții facultății de muzică a Universității de la Szeged, depun coroane la acest monument.

Contact:

Adresă: Str. Victor Babeș, la intersecția cu DN59C

7. Mormintele familiei Bartók din cimitirul Sânnicolau Mare

Compozitorul Béla Bartók s-a născut la Sânnicolau Mare și a decedat în 1945 la New York, unde a fost inițial înmormântat. Către finalul anilor 80, la apusul guvernării comuniste din Ungaria, cei doi fii ai lui Bartók au cerut reînhumarea trupul neînsuflețit al acestuia la Budapesta. Bunicii și tatăl lui Bartók sunt înhumați în cimitirul romano-catolic din Sânnicolau Mare, iar mormintele lor au fost renovate cu ocazia aniversării a 100 de ani de la nașterea artistului. Acestea pot fi vizitate, accesul în cimitirul romano-catolic fiind liber în orele de program și pot fi un obiectiv de introdus în ruta turistică Béla Bartók.

Plăci comemorative

1. Placa memorială Béla Bartók (Sânnicolau Mare)

O placă memorială bilingvă, montată în 1970 pe zidul casei ridicate în locul modestei casei natale a renumitului compozitor Béla Bartók, aflată în Sânnicolau Mare, pe strada Cerbului nr.3, amintește trecătorului despre bogata activitate a compozitorului, care „a contribuit la prietenia dintre poporul român și poporul maghiar”.

2.2.2. Patrimoniul imaterial:

2.2.2.1. Personalități ale locului

Unele dintre personalitățile născute în arealul studiat au fost marcate prin statui, busturi sau plachete comemorative amintite mai sus. În continuare, oferim o listă mai amănunțită, deși nu integrală, a acestora, sugerând, în același timp, o tematică de circuit sau tur ghidat pe urmele personalităților. Cele patru localități care fac obiectul studiului nostru se pot mândri cu următoarele personalități, ale căror povești sunt mai mult sau mai puțin cunoscute:

Vălcani:

Grațian Sepi (Sepi II) (1910-1977) – membru al echipei de fotbal Ripensia Timișoara, Politehnica Timișoara, Venus București și al echipei naționale de fotbal a României în perioada interbelică; al doilea cel mai tânăr debutant al echipei naționale de fotbal a României, având în 1928 vârsta de 17 ani, 3 luni și 15 zile

Dudeștii Vechi:

Karol Telbizov (1915-1994) – avocat, jurnalist, redactor-șef al ziarului bulgar „Glasul bulgarilor bănățeni” (*Banátsčí balgarsčí glásnić*, apărut între 1935 și 1943), cercetător al etnografiei, culturii și îmbrăcămintei tradiționale bulgare bănățene

Beba Veche:

Dr.Téry Ödön (născut Edmund Rikker) (1856-1917) - alpinist, drumeț, explorator ai Munților Tatra, considerat fondatorul mișcării turistice în Europa Centrală

Sânnicolau Mare:

Miklós Révai (1750-1807) – poet, profesor călugăr piarist, creatorul lingvisticii istorice ungurești

Béla Bartók (1881-1945) – compozitor, muzicolog și pianist

Sándor Nákó, conte de Sânnicolau Mare (1785-1884) – moșier, ctitor de biserică, întemeietor de școală

Kálmán Nákó, conte de Sânnicolau Mare (1822-1902) – moșier, fermier model, deputat în Dietă

Lajos Töttösy, de Zepetnek (1822-1883) – avocat, consilier orășenesc, „unul dintre cei mai remarcabili criminaliști ai Ținutului de Sud”

Péter Heim (1834-1904) – ofițer de poștă, realizatorul și modernizatorul rețelei de poștă și telegraf a Ungariei

Laura Mátray (1841-1904) – actriță

János Dreher, baron de Sânnicolau Mare (1848-1939) – consilier regal, director de tipografie

Mária Xavéria Aubermann-Keresztes (1890-1957) – soră școlară, profesoară, ultima conducătoare din România a ordinului de surori Notre Dame

2.2.2.2.Tradiții și obiceiuri

Dudeștii Vechi

Obiceiurile și tradițiile bulgarilor din Dudeștii Vechi sunt legate de sărbătorile religioase, de calendarul agricol, de momentele importante din viața omului cum sunt: nașterea, botezul, nunta și moartea. Ele reprezintă unul din lucrurile prețioase și frumoase din existența bulgarilor din Banat.

1.Toboșarul satului: deși de-a lungul timpului unele obiceiuri și tradiții de altădată s-au pierdut, singura constantă care a rămas la Dudeștii Vechi peste secole, urgii și răsturnări ale vieții, este toboșarul satului. Personaj pitoresc, de o însemnătate vitală atât în trecut cât și în prezent, toboșarul vestește, sâmbăta la piață și ori de câte ori este nevoie, cele mai proaspete „legi” și noile ordine date de către autoritățile locale.

2.2.2.3. Evenimente

Ruga – se desfășoară atât în localități rurale cât și în cele urbane, la data hramului celor mai importante biserici din localitate.

Vălcani – Hramul Bisericii Ortodoxe Române este Cuvioasa Paraschiva (14 octombrie), ocazie cu care locuitorii din Vălcani sărbătoresc ruga tradițională anuală.

Dudeștii Vechi – Hramul Bisericii Romano-Catolice este pe data de 15 august, ziua Ridicării cu Trupul și Sufletul la Cer a Sfintei Fecioare Maria. Sărbătoarea a rămas în memoria colectivă cu numele „Dvete nédeli” – „Sărbătoarea celor două săptămâni”, celebrată și astăzi.

Beba Veche – În fiecare an, în data de 15 august, de hramul „Adormirea Maicii Domnului”, bebenii sărbătoresc ruga tradițională în curtea Bisericii Ortodoxe Române.

Sânnicolau Mare - Sărbătorirea hramului Bisericii Ortodoxe Sârbe, „Adormirea Maicii Domnului” (28 august după calendarul vechi), este marcată în fiecare an prin Ruga Sârbească din Sânnicolau Mare.

Hramul Bisericii Ortodoxe Române este Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie), sărbătoare la care se ține ruga credincioșilor ortodocși români din localitate. În ziua rugii, după slujbele religioase din biserică, urmează în curte un program artistic variat, cu muzică și dans tradițional.

Alte evenimente cu recurență anuală în cele patru localități sunt:

Dudeștii Vechi

1. Fărșangul

Într-o comunitate atât de tradițională precum Dudeștii Vechi, Fărșangul este una din sărbătorile așteptate cu multă nerăbdare, care marchează intrarea în postul Paștelui catolic. Manifestarea tradițională a fost împrumutată de la etnicii germani colonizați în Banat, iar numele de Fărșanc sau Fărșang, sub care este cunoscut obiceiul în Banat și are originea în limba germană (Fastnacht sau Fasching), respectiv maghiară (Farsang), ambele denumiri având aceeași semnificație, aceea de carnaval. În mod tradițional, el ținea două zile, și era un prilej de bucurie pentru toate vârstele. De Fărșang, era obiceiul ca tinerii căsătoriți să se mascheze: bărbații se îmbrăcau în haine femeiești, iar femeile în

haine bărbătești și îmbarcați în căruțe să meargă pe la toate șezătorile. Într-una din căruțe era neapărat și un muzicant, se făceau opriri, se dansa, se bea și se mânca. Veselia ținea până la miezul nopții, când clopotul vestea intrarea în post. În prezent, programul este redus la o zi în care lumea se strânge în centrul satului, se face o pomană a porcului, se servesc gogoși bulgărești și vin cald. Orchestra cântă, tinerii se maschează și seara se încheie cu un foc de tabără menit, conform tradiției, să o încălzească pe baba Marta, gonind iarna și întâmpinând primăvara.

2. Lazarița

Este un obicei legat de sosirea primăverii care are loc în sâmbăta dinaintea Floriilor. În această zi fetele cu vârsta de până în 12 ani, îmbrăcate în costum tradițional, merg pe la rude și vecini să cânte cântece cu conținut laic și religios. În ele se amintește de Lazăr cel înviat din morți, de Maria „Magdalena”, în altele se amintește de un băiețel (simbol al vieții noi). Fetele țin în mână un coșuleț în care pun ouăle, batistuțele, bomboanele și banii pe care îi primesc. O frumoasă ocazie pentru vizitatori să simtă spiritul locului într-un moment important de sărbătoare pentru comunitate.

3. Festivalul ceunelor

Concursul de gătit se organizează anual la finalul lunii septembrie – început de octombrie și are o participare regională. În fiecare an tematica întâlnirii gastronomice este diferită, participanții trebuind să gătească diferite preparate pornind de la rețete tradiționale bulgărești din Dudeștii Vechi: „kavarma” (un sos din măruntaie de pui), papricaș sau diverse feluri de mâncare din carne cu varză.

4. Festivalul Interetnic „Jaku Ronkov”

Festivalul Interetnic Jaku Ronkov este un eveniment important al comunității bulgărești din Dudeștii Vechi, înființat în memoria dascălului Jaku Ronkov. Activ în perioada interbelică, acesta a contribuit la păstrarea identității culturale a localității, asigurând, astfel, continuitatea tradițiilor. A organizat și a întemeiat corul bărbătesc, a fost membru fondator al ziarului „Glasul Bulgar Bănățean”, precum și autor al broșurilor de istorie a bulgarilor bănățeni și al albumului 200 de ani în Banat, tipărit în anul 1938.

Anual, în luna noiembrie, festivalul reunește pe scena Căminului Cultural aproximativ 90 de membri ai ansamblului și corului bărbătesc din localitate și peste 100 de participanți din localități bănățene, dar și din Serbia, Ungaria și Bulgaria.

Un prilej minunat pentru vizitatori să descopere tradițiile și să se bucure de coloritul costumelor tradiționale ale diferitelor etnii, în timp ce artiștii interpretează cântece și suite de dansuri bulgărești, germane, maghiare, sârbești și românești. Pe parcursul festivalului se organizează și o expoziție gastronomică cu produse de patiserie cu specific bulgăresc pe care participanții au ocazia să le deguste.

Sânnicolau Mare

1. Zilele orașului Sânnicolau Mare

Denumită generic “Zilele Orașului Sânnicolau Mare”, manifestarea se desfășoară pe parcursul a trei zile, în primul sfârșit de săptămână al lunii septembrie. Evenimentul are loc pe scena Teatrului de Vară al Casei de Cultură din localitate, amplasat în spatele Castelului Nako. Agenda cuprinde diverse spectacole și evenimente culturale, lansări de carte, acordări de distincții, dezveliri de statui, și se adresează unui public variat: de la cel iubitor de muzică ușoară, clasică, contemporană, la cel iubitor de folclor. Acest eveniment este unul din cele mai importante manifestări, nu doar în cadrul orașului Sânnicolau Mare, ci în întreaga zonă urbană a acestuia.

Contact:

Adresă: Str. Republicii, nr.10

Telefon: +40 256 370042

2. Concertul de colinde

Concertul de Colinde este susținut de corurile bisericilor din orașul Sânnicolau Mare, în total 14 la număr. Evenimentul reunește vocile confesiunilor din Sânnicolau Mare și are loc la Biserica Romano-Catolică, în organizarea Casei de Cultură a orașului. Concertul se desfășoară anual, la jumătatea lunii decembrie.

Contact:

Adresă: Piața 30 decembrie, nr.1

Telefon: +40 256 370042

E-mail: casa_cultura@sannicolau-mare.ro

3. Ziua recunoștinței pentru roadele toamnei „Erntedankfest”

Ziua recunoștinței pentru roadele toamnei este un eveniment al comunității germane din orașul de pe Aranca, fiind un continuator al Kirchweih-ului. Manifestarea preia de la această sărbătoare celebra paradă prin centrul orașului în porturile populare șvabești ale tinerilor aparținând acestei etnii. Sărbătoarea este una deschisă, permițând tuturor celor din comunitate să admire frumoasele obiceiuri ale locuitorilor care au dat chiar numele unei părți din oraș: Comuna Germană. Evenimentul este organizat cu regularitate, în prima duminică din luna octombrie.

Contact:

Adresă: Forumul Democrat al Germanilor din România, Filiala Sânnicolau Mare

Tel: +40 256 370 712

E-mail: revai.miklos.ns@gmail.com

4. Festivalul cocoșului sau „Kakasfesztivál”

Festivalul cocoșului vine să completeze, într-un mod cu totul aparte, seria de evenimente culturale ale orașului, fiind un festival gastronomic cu caracter internațional. Organizat de către comunitatea maghiară din oraș, în a treia sâmbătă din luna august, festivalul-concurs are ca temă culinară gătirea la ceaun a unui preparat din carne de pasăre, realizându-se într-un mod eminentemente rustic și tradițional.

Contact:

Adresă: Asociația Revai Miklos, Casa Bisztray, Str. Victor Babeș, nr.10

Tel: +40 745 526 374

E-mail: revai.miklos.ns@gmail.com

5. Sfântul Sava

Din melanjul multicultural al celui mai vestic oraș al țării nu poate lipsi comunitatea sârbă. Cel mai important eveniment al acesteia este spectacolul dedicat Sfântului Sava, acesta fiind ocrotitorul școlilor și al copiilor. Evenimentul sărbătorit în 27 ianuarie este susținut de formațiile artistice sârbești din localitate: Ansamblul folcloric Sfântul Sava, Orchestra de Tamburași Batini Bečari și Grupul vocal instrumental Biseri, acesta desfășurându-se în cadrul Centrului Cultural Regional Sârbesc din localitate, sub egida Uniunii Sârbilor din România, filiala Sânnicolau Mare.

Contact:

Adresă: Centrului Cultural Regional Sârbesc, Str. Victor Babeș, nr.8

Tel: +40 764 444 929

E-mail: ccrsm.rkcv@gmail.com

În ceea ce privește valorificarea turistică a obiectivelor menționate, menționăm că multe dintre obiective sunt renovate sau în curs de renovare, grupate în centrul localității și ușor de vizitat la exterior în cadrul unui circuit pietonal de aproximativ 2 ore. Cu toate acestea, cu excepția bisericilor ortodoxe, atât românești, cât și sârbești, precum și a Muzeului orașului Sânnicolau Mare și cel al localității Vălcani, vizitarea propriu-zisă a acestora este anevoioasă, în majoritatea locurilor trebuind anunțată și programată anterior vizita.

Vălcani

1. Festivalul multicultural de artă și tradiție

Festivalul Multicultural este un eveniment ce se desfășoară pe parcursul a două zile și care prezintă bogatele tradiții culturale ale diferitelor comunități etnice și confesionale din Banat. Participanții se pot bucura de spectacole de muzică și dans popular, de parade de costume populare multietnice, de concursuri culinare, precum și de activități care promovează tradiții locale prin reînscenări teatrale: curtarea și nunta, obiceiuri religioase și ritualuri profane. Târgul gastronomic tradițional expune o gamă largă de preparate etnice menite să familiarizeze tinerele generații cu acestea. Festivalul include și o expoziție de obiecte artizanale, oferind, astfel, vizitatorilor ocazia perfectă pentru a descoperi moștenirea culturală și naturală a satelor situate în regiunea de graniță, precum și de a identifica trăsăturile și diferențele comune ale acestora.

Contact:

Adresă: Vălcani, nr.222; Primăria Comunei Vălcani

Persoană contact: Galu Adina

Tel: +40 256385205

3. Tipuri și forme de turism practicate

În zona descrisă de cele patru localități, prin prisma tipurilor de obiective de interes turistic, se poate practica cu precădere **turismul cultural-istoric**.

Rute sugerate pentru a putea fi organizate în colaborare:

Sânnicolau Mare

1.Ruta Béla Bartók: prima școală de agricultură, casa cu placa memorială, monument, cimitir, Muzeul orașului Sânnicolau Mare

2.Ruta familiei Nákó: conacul Nákó și muzeul orașului, biserica romano-catolică, statuia lui Alexander Nákó, spitalul Berta Nákó, școala de agricultură

3.Ruta genealogică: orientată către primirea descendenților românilor plecați în SUA la începutul secolului al XX-lea. Obiectivele importante pentru o mai bună înțelegere a culturii, istoriei și modului de viață al strămoșilor, pe lângă obiectivele clasice ale unui tur

de oraș, sunt: Casa Căpăț, Biserica Ortodoxă Sârbă, Biserica Ortodoxă Română, Crucea „americanilor”, Muzeul orașului Sânnicolau Mare și Muzeul satului Vălcani, unde sunt expuse costume tradiționale, precum și obiecte din gospodăriile tradiționale folosite la muncile câmpului. De adăugat o oprire la un restaurant care servește preparate tradiționale românești.

Vălcani, Dudeștii Vechi, Beba Veche, Sânnicolau Mare:

1.Ruta multiculturală: Dudeștii Vechi (bulgari), Vălcani (români și maghiari), Beba Veche (români, maghiari), Sânnicolau Mare (români, sârbi, ucrainieni, maghiari, germani). În funcție de timpul alocat și de interesul grupului, turiștii pot vizita obiectivele legate de anumite comunități etnice prezente în cele patru localități: muzeele și casele tradiționale, precum și bisericile fiind cele mai grăitoare în acest sens, pe lângă evenimentele tradiționale ale fiecărei culturi și gastronomia specifică, acolo unde este posibil ca ea să fie degustată.

2.Eventimente cultural-gastronomice: localitățile care au deja pe agendă festivaluri culinare, precum Sânnicolau Mare (Festivalul Cocoșului) și Dudeștii Vechi (Festivalul ceaunelor), pot aduce turiști în vizite de o zi în colaborare cu agențiile de turism. Turiștii pot fi atrași prin latura gastronomică a evenimentului, dar în programul vândut pot fi organizate tururi ghidate pe diverse rute (v.Sânnicolau Mare) sau cu vizite la Muzeul Etniei Bulgare, la biserica romano-catolică din Dudeștii Vechi.

Același tip de colaborare îl pot viza și comunele Vălcani, cu ocazia festivalului anual organizat cu ajutorul acestui proiect, cu vizitarea Camerei-Muzeu și a bisericilor din localitate; respectiv Beba Veche, în ultima sâmbătă a lunii mai, cu vizitarea monumentului Triplex Confinium, precum și a bisericilor din localitate, a podurilor și a celorlalte obiective prezentate mai sus; sau Sânnicolau Mare, cu ocazia Erntedankfest.

4. Infrastructura turistică specifică

4.1. Infrastructura de acces

Rutieră

Drumul național DN6 traversează Sânnicolau Mare. De la Sânnicolau la Dudeștii Vechi și, mai departe, către Vălcani accesul se face pe DN59F. Pentru a ajunge la Beba Veche, din DN59F se urmează ruta drumul județean DJ682.

Din punct de vedere al transportului public există o rută unică ce conectează Beba Veche cu Timișoara via Sânnicolau. Cursa este operată de Trans Caradjov (contact: +40 744623764) și are următoarele plecări:

Plecare Beba Veche 5:30 – Sânnicolau Mare 6:45 - Timișoara 8:20 (autogara Super Imposer)

Plecare Timișoara (autogara Super Imposer 14:15 – Spitalul Militar 14:20 – Calea Torontalului 14:30) -Sânnicolau Mare 15:45 – Beba Veche 16:30

Feroviară

Trei dintre localitățile studiate – Sânnicolau Mare, Dudeștii Vechi și Vălcani – sunt conectate feroviar cu Municipiul Arad. Trenul este operat de Regio Călători.

4.2. Infrastructura de cazare din Vălcani, Dudeștii Vechi, Beba Veche și Sânnicolau Mare

Cu privire la unitățile de cazare din arealul studiat, numărul acestora este relativ redus, în cele trei comune neexistând, momentan, locuri de cazare oficiale. În acest context, călătorul din această zonă poate alege să înnopteze în orașul Sânnicolau Mare.

Hotel Timișoara

Situat în centrul orașului Sannicolau Mare, clasificat la trei stele, Hotel Timișoara oferă turiștilor ce-i calcă pragul servicii de cazare ce cu siguranță îi vor satisface datorită confortului, camerelor moderne și serviciilor puse la dispoziție. Cele 45 de camere de hotel, cochet amenajate, sunt dotate cu mobilier modern, frigider, telefon, internet și aer condiționat. Oaspeții cazați la Hotel Timișoara își pot lăsa mașina în siguranță în parcarea hotelului, care este asistată video 24/24h.

Contact:

<https://hotelsannicolaumare.ro/>

Adresă: Sânnicolau Mare, Piața 1 Mai, nr.6

Tel: +40 356108790

E-mail: receptie@hotelsannicolaumare.ro

Hotel Malvina

Situat strategic la 19 km de granița cu Ungaria, în același complex cu Restaurantul La Maestro, Hotelul Malvina are o capacitate de 14 camere duble și 2 apartamente. Fiecare cameră dispune de baie proprie și este echipată cu sisteme tv și de climatizare. Clienții hotelului se pot bucura de un ambient plăcut cu access la terasă sau grădină și beneficiază de un mic dejun variat.

Contact:

<https://www.lamaestro.ro/>

Adresă: Strada Republicii, nr.18

Tel: +40 722316769

E-mail: hotel.malvina.sm@gmail.com

Hotel Luna

Situat în același complex cu Restaurantul Luna, hotelul cu același nume dispune de 12 camere duble dotate cu baie proprie, TV, aer condiționat și Wi-Fi.

Adresă: Calea lui Traian, nr.66

Tel: +40 256372081

E-mail: hotelrestaurantluna@yahoo.com

Hotel Zoppas Inn

Hotelul Zoppas Inn se află în Sânnicolau Mare. Hotelul este prevăzut cu grădină, bar și o terasă. Toate camerele acestui hotel au baie proprie și sunt dotate cu aer condiționat, dulap, birou și TV cu ecran plat. Proprietatea oferă celor cazați acces gratuit la internet WiFi, room-service, un lounge comun și depozit de bagaje.

Adresă: Sânnicolau Mare, Drumul Cenadului, nr.31-37

Tel: +40 256303909

Hotel Casa Sânnicolau

Un B & B cu un ambient plăcut, situat în apropierea graniței cu Ungaria, Casa Sânnicolau este locul perfect atât pentru călătorii de afaceri, cât și dacă vă aflați în tranzit sau doriți să vă petreceți concediul în zonă.

Contact:

<https://casa-sannicolau.business.site/>

Adresă: Sânnicolau Mare, Str.Popa Șapcă, nr.67

Tel: +40 722392388; 0729809607

4.3. Unități de alimentație publică

În ceea ce privește unitățile de alimentație publică din arealul studiat, numărul acestora în mediul rural este foarte redus, Sânnicolau Mare reprezentând soluția cea mai viabilă pentru servirea mesei. În urma observațiilor din teren, unitățile de alimentație din cele patru localități cuprind următoarele categorii: fast-food și bar (Vălcani), cantină deschisă pentru servirea meniului zilei și bar (de luni până vineri) în Dudeștii Vechi, precum și restaurant clasic, restaurant & pizzerie, restaurant specializat, pizzerie, fast-food, baruri în Sânnicolau Mare.

Vălcani

1. Fast Food „La cabană”

La Vălcani, trecătorul își poate astâmpăra foamea alegând din meniul de fast-food de la chioșcul poreclit de localnici „La Cabană”. Acesta oferă diverse sandwichuri, meniuri din preparate de carne și pleșkaviță (pljeskavica), o specialitate sârbească adaptată la ingredientele locale și foarte apreciată în Banat.

Contact:

Adresă: Str. Principală (vizavi de Primăria Vălcani)

2. Bar „Valcanis”

Situat în centrul localității, pe șoseaua principală, Barul Valcanis oferă celor care poposesc în Vălcani posibilitatea unui scurt răgaz în interior sau pe terasă. Aici se pot servi băuturi alcoolice și nealcoolice, precum cafea, ceai, latte machiatto, cappuccino, și mici gustări - alune și chipsuri.

Contact:

Adresă: Strada Principală, nr.893A (vizavi de Primăria Vălcani)

Tel: +40 724369030

Email: valcanis@yahoo.com

3. Bar „Giminasta”

Contact:

Adresă: Vălcani, nr.876A

Tel: +40 736976891

Dudeștii Vechi

1. Stomi Club

Amplasat în centrul satului, localul își deschide bucătăria celor ce doresc să servească meniul zilei. De luni până vineri, Stomi Club servește preparate din bucătăria tradițională românească, cu accente regionale. După dictonul „zupă, sarme, crumpi și carne” care rezumă preferințele culinare ale bănățenilor, pe meniul localului se găsesc mereu supe și ciorbe, precum și preparate din cartofi, varză și carne de porc.

Contact:

Adresă: Dudeștii Vechi, nr.159

Tel: +40 744628994

Sânnicolau Mare

1. Restaurant La Maestro

Un loc nou și plin de culoare fondat în 2018, unde pasiunea și lucrurile bine facute se îmbină armonios într-un design alternativ. La Maestro este locul unde călătorii se pot bucura de un ambient placut, preparate culinare atent selectate pentru cele mai rafinate gusturi. Restaurantul "La Maestro", situat în centrul orașului Sannicolau Mare, cu acces direct cu mașina, dar și pietonal, are o capacitate de peste 60 de locuri la interior și alte peste 70 locuri pe terasa acoperită și climatizată în funcție de anotimp.

Contact: <https://www.lamaestro.ro/>

Adresă: Strada Republicii, nr.18

Tel: +40 722316769

E-mail: hotel.malvina.sm@gmail.com

2. Restaurant Luna

Restaurantul „Luna” reprezintă un reper remarcabil al orașului Sânnicolau Mare, având o tradiție bogată în urmă. Deschis în anul 1996, de-a lungul celor peste 25 de ani de existență restaurantul a oferit și oferă în continuare experiențe culinare deosebite oaspeților. Aici puteți savura preparate românești (ciorbe mâncăruri gătite, minaturi), preparate internaționale (pizza paste, burgeri) și o gamă variată de deserturi (papanashi, clătite, lava cake). Inghețata artizanală este una dintre cele mai gustoase de prin aceste părți.

Contact:

Adresă: Calea lui Traian, nr.66

Tel: +40 256372081

E-mail: hotelrestaurantluna@yahoo.com

3. Restaurant Moara Veche

Contact:

Adresă: Str.Timișoara, nr.4

Tel: +40 771471796

FB: Restaurant Moara Veche

4. Patiseria Madei SRL

Patiseria Madei, având o tradiție de peste 30 de ani, este un reper pentru localnicii care vor să se bucure în continuare de gustul copilăriei. Din cuptoarele aburinde ale patiseriei ies trigoane dulci și sărate, cornuri umplute și prăjituri specifice zonei, mereu servite cu un zâmbet și o salutare prietenoasă.

Contact:

Adresă: Piața 30 Decembrie, nr.11

Tel: +40 787755104

FB: Madei

	Eveniment	Localitate	Perioadă	Organizator	Contact
1	Sfântul Sava	Sânnicolau Mare	27 ianuarie	Centrul Cultural Regional Sârbesc	+40 764 444 929 ccrsm.rkcv@gmail.com
2	Fărșang	Dudeștii Vechi	Intrarea în Postul Paștelui catolic	Casa de Cultură Dudeștii Vechi	+40 731 333 532
3	Lazărița	Dudeștii Vechi	Sâmbăta de dinainte de Floriile catolice	Casa de Cultură Dudeștii Vechi	+40 731 333 532
4	Festivalul Multicultural Vâlcani	Vâlcani	Iunie	Primăria Comunei Vâlcani	+40 256 385 205
5	Ruga/Hramul Bisericii Catolice	Dudeștii Vechi	15 august	Casa de Cultură Dudeștii Vechi	+40 731 333 532
6	Ruga/Hramul Bisericii Ortodoxe Române	Beba Veche	15 august	Primăria Comunei Beba Veche	+40 724 302 343
7	Ruga/Hramul Bisericii Ortodoxe Sârbe	Sânnicolau Mare	28 august	Biserica Ortodoxă Sârbă	+40 766 565 938
8	Festivalul Cocoșului / Kakasfesztivál	Sânnicolau Mare	A treia sâmbătă din luna august	Asociația Revai Miklós	+ 40 745 526 374 Revai.miklos.ns@gmail.com
9	Ruga/Hramul Bisericii Ortodoxe Române	Sânnicolau Mare	9 septembrie	Biserica Ortodoxă Română	+ 40 256 370 108
10	Zilele Orașului Sânnicolau Mare	Sânnicolau Mare	Primul sfârșit de săptămână din luna septembrie	Primăria Sânnicolau Mare	+ 40 256 370 042
11	Festivalul ceaunelor	Dudeștii Vechi	Septembrie- Octombrie	Casa de Cultură Dudeștii Vechi	+ 40 731 333 532

12	Ziua recunoștinței pentru roadele toamnei „Erntedankfest”	Sânnicolau Mare	Prima duminică din luna octombrie	Forumul Democrat al Germanilor din România, Filiala Sânnicolau Mare	+ 40 256 370 712 revai.miklos.ns@gmail.com
13	Ruga/Hramul Bisericii Ortodoxe Române	Vâlcani	14 octombrie	Biserica Ortodoxă Română	+40 726 785 910
14	Festivalul Interetnic Jaku Ronkov	Dudeștii Vechi	Noiembrie	Casa de Cultură Dudeștii Vechi	+ 40 731 333 532
15	Concertul de colinde	Sânnicolau Mare	Jumătatea lunii decembrie	Casa de Cultură Sânnicolau Mare	+ 40 256 370042 casa_cultura@sannicolau-mare.ro

Concluzii

Valențele localităților studiate în ceea ce privește o destinație turistică sunt relativ limitate și nu ar putea dezvolta o ședere mai lungă de o 2-3 zile. Însă acestea nu pot fi separate de arealul din care fac parte. Acesta este situat la limita de vest a Banatului de pustă, în apropierea imediată a graniței și punctului de frontieră cu Ungaria, precum și în relativa proximitate a Municipiului Timișoara, oraș desemnat Capitală Europeană a Culturii în anul 2023. Cele trei comune beneficiază, astfel, de o deschidere către variatele și valoroasele resurse ale orașelor Sânnicolau, Timișoara, Arad, respectiv Makó, pe teritoriul Ungariei. Localitățile nu doar beneficiază, ci își pot aduce aportul, din punct de vedere cultural, sub formă de rețea de sprijin pentru orașul Timișoara, receptor al unui număr în creștere de turiști. Mai puțin atractivă din punct de vedere al peisajului decât Banatul Montan, zona se pretează pentru sporturi precum ciclism, turism rural, genealogic, etnografic, cultural și religios.

Multiculturalitatea evidențiată în aceste localități poate duce la valorificarea laturii de turism gastronomic, privit ca ceva inedit și specific Banatului. Pentru început, prin organizarea de festivaluri gastronomice sau axate pe reînvierea tradițiilor, cu suficient răsunet încât să atragă locuitori din mediul urban.

O grijă mai mare decât în prezent trebuie acordată gestionării și promovării patrimoniului turistic, precum și stimulării colaborării între întreprinzătorii din domeniul serviciilor turistice, în vederea valorificării în comun atât a patrimoniului cât și a bazei materiale existente. De asemenea, având în vedere oferta limitată a obiectivelor turistice din mediul rural, precum și a structurilor de cazare și alimentație, se întrevide necesitatea realizării unor programe turistice în comun cu orașele din împrejurimi. Se pot organiza evenimente cu implicarea localităților din acest proiect, prin sprijin acordat reciproc în momentul organizării de evenimente doar în anumite localități în vederea publicității acestora. Promovarea se poate realiza prin mijloace convenționale (presă scrisă, social media, radio, televiziune) sau prin intermediul tradiției (toboșarul din Dudeștii Vechi), care ar putea stârni mai mult interes din partea publicului. Materialele de promovare turistică, de o calitate bună și care să promoveze rute în această zonă, sunt esențiale, cum de altfel este și trimiterea lor către Centrele de Informare Turistică din Timișoara (Centrul Multifuncțional Bastion, aparținând Consiliului Județean Timiș, InfoCentrul Turistic al Primăriei Timișoara) și către Asociația pentru Promovarea și Dezvoltarea Turismului în Timiș (APDT). În plus, obiectivele turistice pot fi publicate pe site-ul și aplicația Discover Timiș (<https://discovertimis.com/>), coordonat de membrii echipei APDT.

Sumar al potențialului turistic din Serbia

Studiul privind potențialul turistic din municipiile Novi Kneževac, Čoka și orașul Kikinda prezintă locuri tradițional importante pe care această parte a Banatului, de pe partea sârbă a graniței, le oferă potențialilor turiști. În cooperare cu colegii experți în turism din Serbia, produsul final al acestui studiu o prezentarea potențialul turistic de ambele părți ale graniței, astfel încât să sugereze potențialilor turiști ce să viziteze, unde să doarmă , mâncați bine și cunoașteți această zonă.

Prezentarea potențialului turistic din Novi Kneževac

1. CASTELUL SERVIJSKI

Construit în anul 1793 de Marko Servijski este unul dintre cele mai frumoase castele din Voivodina, având textura bogată a tenchuielii, concentrată în jurul deschiderii de la etajul clădirii, precum și uncordon profilat și o coroană de mansardă.

2. CASTELUL MALDEGHEM

Construit ca reședință de vară a familiei contelui la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, în stilul eclectic dominant al vremii, găzduiește acum Biblioteca Națională „Branislav Nušić”.

3. PODLOKANJ - ETHNO VILLAGE SAT RUSTIC

Podlokanj - un mic sat din municipiul Novi Kneževac care în prezent are aproximativ șaizeci de locuitori a fost transformat într-o operă de artă, un fel de sat rustic.

4. RUINELE MĂNĂSTIRII SFÂNTULUI GHEORGHE

Locația din satul Majdan poate fi legată de mănăstirea Sf. Gheorghe, întemeiată conform legendei Marelui Gellert în jurul anului 103 de Csanad cu călugării greci.6. SUMMER ON THE TISA NOVI KNEŽEVAC

5. „VARA PE TISA ” NOVI KNEŽEVAC

Un set tradițional de evenimente din lunile de vară, dintre care cele mai vizitate sunt: “Concurs de gătit ciorbă de pește”, „Coborâre ușoară pe râul Tisa”, concerte, spectacole de teatru și colonii de artă.

6. CAPELA SERVIJSKI

Proprietatea culturală de la cimitirul ortodox din Novi Kneževac, concepută în stil neogotic, a fost construită de Georgije Đurković Servijski, spahiu din Turska Kanjiža.

Prezentarea potențialului turistic din ČOKA

7. BISERICA SFÂNTA TREIME A BISERICII ROMANO-CATOLICE MUNICIPIUL ČOKA

Biserica romano-catolică din Čoka a fost construită pe baza unei donații a familiei nobile Marciban, în 1808, în stilul transformării de la baroc la clasicism.

8. SEDIUL COMUNITĂȚII NAȚIONALE POLONEZE DIN SERBIA

Polonezii din Visla au ajuns în satul Ostojićevo în aprilie 1838, căutând condiții de viață mai bune în ceea ce privește clima, condițiile economice și tulburările istorice și politice

9. CASTELUL LEDERER DIN ČOKA

Construcția castelului a fost începută de familia Marciban, care a întreținut bine această proprietate până în 1868, în timp ce castelul a fost finalizat de noii proprietari, frații Artur și Karol Lederer.

Prezentarea potențialului turistic din Kikinda

10. MUZEUL NAȚIONAL KIKINDA

A fost fondat la data de 7 noiembrie 1946. Se află în clădirea fostului magistrat al districtului Kikinda Mare (Curia) și adăpostește rămășițele originale ale unuia dintre cele mai bine conservate schelete de mamut din Europa, numit popular KIKA. 12. THE PUMPKIN DAYS

11. HRAMUL SFÂNTULUI PĂRINTE NICOLAE DIN KIKINDA

Biserica Ortodoxă Sârbă din Kikinda, dedicată Sfântului Nicolae, a fost construită în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în stil baroc, cu o parte din lemn a iconostasului în sculptură penitențială.

12. SUVAČA – MOARA USCATĂ

Moara uscată care folosește forța de muncă vie (cai) pentru măcinarea cerealelor. A fost construită în 1899 și recent restaurată având un caracter cultural și educațional.

13. SĂRBĂTORI DE PAȘTE ȘI CAMPIONATUL MONDIAL DE CIOCNIT OUĂLE DE PAȘTE, MOKRIN

Aceasta este o ceremonie tradițională la Mokrin creată din obiceiul de a ciocni ouăle de Paște, la care se alege cel mai tare ou din lume.

14. SIMPOZIONUL "TERA" - KIKINDA

Centrul de Arte Plastice și Aplicate Tera, cu sediul în Kikinda, este o instituție culturală formată din trei părți: Galeria „Tera”, Atelierul „Tera” și Muzeul „Tera”.

Pe baza obiectivelor turistice menționate mai sus, se poate concluziona că oferta acestei regiuni este tradițional bogată. Există o mulțime de locuri pe care potențialii turiști le pot vizita în funcție de interesul fiecăruia (biserici, mănăstiri, castele, clădiri, evenimente culturale și artistice, situri arheologice, restaurante, hoteluri, peisaje c care nu pot fi toate prezentate într-o broșură, studii și chiar în ediții scrise mai mari. Cu siguranță un astfel de conținut nu ar avea sens, pentru că nimic nu reține multă vreme atenția omului modern, ritmul vieții este rapid și în vremea formatelor electronice, conținutul excesiv în formă scrisă cu greu își găsește rostul.

Totuși, acest studiu arată faptul că există o ofertă turistică în regiune. Acea tradiție turistică sau cum se numește ea (culturală, religioasă, etno, rurală etc.) adică ceea ce această regiune a deținut dintotdeauna, entitățile economice serios implicate sunt cele care supraviețuiesc pe această piață, care doresc să învețe, să se schimbe și să se adapteze cerințelor turiștilor.

Banatul este un loc unde fiecare oaspete va găsi ceva pentru el. Atât tineri cât și bătrâni, oameni de familie, pensionari, cupluri, toți pot vedea, auzi, simți ceva nou, interesant sau ceva vechi, tradițional cu un strop de modern.

Bibliografie

Göncz , J., Bognár, B. (2012), *Frumosul nostru județ Timiș*, Editura Szép Sopronunk Kiadó Kft - Sopron

Vlăsceanu, M. (2005), *Sculptura barocă în Banat*, Editura Excelsior Art, Timișoara

Barbu, D. (2010), *Mic atlas al județului Timiș*, Editura Artpress, Timișoara

Direcția pentru cultură și patrimoniul cultural național (2011), *Lista Monumentelor Istorice 2010- Județul Timiș*, Editura Graphite, Timișoara

Sutac, Gh., Samoilă, I., *Monografia Bisericii Ortodoxe Române din Sânnicolau Mare*, Editura Artpress, Timișoara

Romoșan, I. (2005), *Monografia orașului Sânnicolau Mare*, Editura Solness, Timișoara

Haas, H. (2016), *Contribuții la istoria localității urbane Sânnicolau Mare și a împrejurimilor sale*, Editura Diacritic, Timișoara

Haas, H. (2017), *Neamul nobiliar Nákó de Nagyszentmiklós; Ascensiunea și declinul unei dinastii de conți*, Editura Diacritic, Timișoara

Pârvan, M., Boboiciov, M. (2006), *Monografia localității Dudeștii vechi*, Editura Mirton, Timișoara

Fibișan (1970), *Monografia localității Beba Veche*, nepublicată

Szekernyés, J. (2013), *Semne evocatoare ale maghiarimii în Banat*, Editura HangArt, Timișoara

Cândea M., Simon T. (2006), *Patrimoniul turistic al României*, Ed. Universitara, București

Cocan P., Deszi Ș. (2009), *Geografia turismului*, Ed. Presa Universitară Clujeană

Studiu privind potențialul turistic al localităților timișene Vălcani, Dudeștii Vechi, Beba Veche și Sânnicolau Mare

Cooperare dincolo de frontiere.

Programul Interreg -IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia este finanțat de Uniunea Europeană prin Instrumentul de Asistență pentru Preaderare (IPA II) și cofinanțat de statele partenere în program.

Titlul proiectului: Folosirea tradițiilor culturale din regiunea Valcani-Novi Knezevac pentru promovarea turismului în Banatul istoric (Cod eMS: RORS-395)
Editorul materialului: Comuna Valcani, județul Timiș
Data publicării: Noiembrie 2022

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

Pentru eventuale sesizări, contactați romania-serbia@mdrap.ro